

ХЪРБЪРТ УЕЛС
В ТОН С МОДАТА: ЕДНА НЕ
ОСОБЕНО ПРИЯТНА
ЛЮБОВНА ИСТОРИЯ

Превод от английски: Юлия Бучкова-Малеева, 1980

chitanka.info

Културният читател естествено е чувал за Обри Веър. Той е публикувал томчета с нежни стихове по три различни повода — някои от тях доста далеч от нежността, — а рубриката, която води в „Клаймъкс“, озаглавена „На литературни теми“, е добре известна. Байроновският му лик и едно интервю се появиха и в „Съвършената даже“. Същият Обри Веър, ако не греша, твърдеше, че хуморът на Дикенс бил по-слаб от сантиментализма му, и бе открил „тънък буржоазен привкус“ у Шекспир. Не всички знаят обаче, че Обри Веър е имал еротични преживявания, както и еротични вдъхновения. От известно време насам той бе приел Гьоте за свой литературен прототип и това навярно е имало нещо общо с временното отклонение от сексуалната му въздържаност.

Защото едно от най-обикновените неща, което подкопава авторитета на литераторите, като ни разкрива някои слаби места и живописни ефекти по иначе равната скална маса на почтените им семейства, което може да се мери със скъперничеството и положително надминава пианството, е онова нестабилно състояние, наречено гениалност или по-точно манията за гениалност, каквато Обри Веър притежаваше. След като Шели е въвел тази мода, нашият надарен мъж вече бе уверен, че дългът към себе си и дългът към съпругата са несъвместими, а отхвърлянето на еснафщината се проявява като изневяра според средствата и дързостта. Повечето добродетели се дължали на липсата на въображение. Във всеки случай никога не съм срещал второстепенен гений, който да няма влечения, сплетени в неразплитаем възел, и който между другото да не лее върху бедите си сонети.

Дори Обри Веър постъпваше така: изливаше през вечер сонетите си в един таен бележник, преструвайки се, че пише литературни causerie^[1] всеки път, когато жена му се появяваше с банските си чехлички, за да види какво го задържа още долу. Тя естествено не го разбираше. А той правеше това дори преди да се появи другата жена, тъй силно е вградена брачната изневяра в талантливата душа. В същност той пишеше повече сонети, преди да дойде другата жена, а не след това събитие, защото от този момент нататък повечето от свободното си време прекарваше да прекроява старите си произведения, да ги нагласява и главно да изменя тази конфекция на своята страст така, че да приляга точно на нейната височина и фигура.

Обри Веър живееше в малка червена виличка с поляна отзад и гледка към низините зад Райгит. Живееше от тайните приходи, идващи на капки от литературната му дейност. Жена му беше красива, сладка и нежна и — такава е трогателното унижение на добродетелните омъжени жени — намираше щастieto на своя живот в единствената грижа нейният малък Обри да има добре сготвени и разнообразни ястия, а техният дом да бъде най-спретнат и грейнал от чистота сред тези, които посещаваха. Обри Веър харесваше гозбите и се гордееше с къщата, макар и да скърбеше, че геният му се топи. При това фигурата му все повече се закръгляваше и вече го грозеше сериозната опасност от напълняване.

Всички ние научаваме в страданието онова, за което съветваме в песните, а Обри Веър знаеше със сигурност, че душата му няма да даде истински плодове, ако чувствата му не бъдат опустошени. Ала бедата бе там, че нямаше как да ги опустоши, защото Райгит бе селище с висок морал.

И тъй, романтичните копнежи на Обри Веър известно време се простираха на воля също като някое младо виещо се растение, посадено наред цветната леха. Накрая обаче, в най-подходящия момент, другата жена пристигна в обятията на жадните сърдечни филизи на Обри Веър и ето как се разви неговият романтичен епизод, описан напълно достоверно в този разказ.

Другата жена в същност беше момиче и Обри Веър я срещна за първи път на тенис кортовете в Редхил. Обри Веър не играеше тенис след нещастния случай с окоето на госпожица Мортън, а също и защото напоследък се задъхваше, прегряваше и се потеше неимоверно дори за един поет като него; а тази млада дама току-що бе пристигнала в Англия и не владееше този спорт. Затова двамата се оттеглиха в двата свободни плетени стола до глухата леля на госпожа Бейн, точно пред градинските ружи, и не след дълго поведоха непринуден разговор.

Името на другата жена не предвещаваше нищо добро — госпожица Смит, — но това съвсем не можеше да се предвиди по лицето и костюма ѝ. Произходът ѝ бе по-обещаващ — беше сираче, от майка индуска и баща държавен чиновник в Индия. Затова Обри Веър — самият той щастлива смесица между келти и тевтонци, както в същност трябва да бъдат всички литературни деятели в днешно време — естествено вярваше в литературните последици от смесването на

расите. Тя бе облечена в бяло. Имаше красиво изваяно бледо лице, изключителна дълбочина на изражението и облак нежно фризирана черна коса над тъмните си очи; гледаше Обри Веър с полулюбопитен, полустеснителен поглед, който превъзходно контрастираше със стереотипния наивитет на нашите обикновени момичета в Райгит.

— Каква приказна поляна — най-хубавата в Редхил — каза Обри Веър по време на разговора; — харесва ми, особено с тези маргаритки. — Той посочи маргаритките с грациозен замах на твърде елегантната си ръка.

— Тези сладки малки цветенца — каза дамата в бяло, — винаги съм ги свързвала с Англия, може би преди всичко заради една картина, която видях „още там“, когато бях много малка; картина с деца, които вият венчета от маргаритки. Тогава си обещах това удоволствие още щом се върна у дома. Уви! Сега се чувствавам доста голяма за такива удоволствия.

— Не виждам защо да не можем да си доставяме такива дребни удоволствия, когато вече сме големи — защо ли възрастта ни носи толкова много забрава? Аз лично...

— А вашата жена има ли рецептата на Джейн за пълнена пъстърва? — попита внезапно глухата леля на госпожа Бейн.

— Не зная, наистина не зная — отвърна Обри Веър.

— Много хубаво — каза глухата леля на госпожа Бейн. — Би се усладила дори на такъв като вас.

— Всичко ми се услажда — отвърна Обри Веър; — едва ли ме интересува.

— О, чудесно ядене — каза глухата леля на госпожа Бейн и отново потъна в съзерцание.

— Та казвах — поде Обри Веър, — аз все още откривам най-приятните си мигове в детски забавления. Имам един малък племенник, с когото често се виждам, и когато тръгнем да пускаме хвърчила, едва ли би могло да се определи кой от нас е по-щастлив. Впрочем ето как и вие можете да си оплетете венче от маргаритки. Стига да примамите някое малко момиченце.

— И това съм правила. Веднъж взех със себе си онова дребосъче на Мортънови на разходка из ливадите и плахо повдигнах този въпрос. А то ме упрекна, че предлагам „лекомислени занимания“. Остана страшно разочаровано.

— Тази гувернантка например — каза Обри Веър — ограбва това детенце от неговото детство по един невероятен начин. Какъв ли би бил животът без детство от самото начало?

Има човешки същества, които никога не са били млади — продължи той — и никога не израстват. Те водят абсолютно безцветно съществуване. Те са, те са линеещи същества. Те никога не обичат и никога не усещат какво губят. Те са — в момента не мога да намеря по-добро сравнение, — те са като човешки саксии, в които никога не е била посадена душа. Но една човешка душа, която расте както трябва, задължително започва със свежото детство.

— Да — забеляза замислено мургавата дама, — безгрижно детство, почти лудо детство. Ето какво трябва да е началото.

— После преминаваме през чудото и плахостта на юношеството.

— И към силата на действието — каза мургавата дама. Замечтаните ѝ очи не се отделяха от низината и докато приказваше, пръстите ѝ здраво стискаха колената. — Ах, какво върховно нещо е животът... животът на истинския човек, самостоятелен и свободен.

— И накрая — каза Обри Веър — стигаме до кулминацията и цвета на живота. — Той поспря и крадешком ѝ хвърли поглед. После сниши глас почти до шепот: — А кулминацията на живота е любовта.

Очите им за миг се срещнаха, ала тя незабавно отвърна поглед. Обри Веър усети особена тръпка, дъхът му секна, но емоциите му бяха твърде сложни за анализ. Испита и някакво чувство на удивление при обратата, който техният разговор бе взел.

Изведнъж глухата леля на госпожа Бейн го сръга в ребрата със слуховата си тръба, а някой откъм корта извика: „Любете се всички!“^[2]

— Казах ли ви, че децата на Джейн изкараха скарлатина? — попита глухата леля на госпожа Бейн.

— Не — отговори Обри Веър.

— Да, да. Вече се лющят — допълни глухата леля на госпожа Бейн, като стисна здраво устни и кимна бавно и многозначително към двамата.

Последва пауза. Тримата изглеждаха потънали в мисли, прекалено дълбоки за думи.

— Любовта — захвана след малко Обри Веър със строг, философски тон, облягайки се назад и събрал ръце пред себе си като някой светец по време на молитва, втренчил поглед във върха на

обувката си, — любовта е според мен единственото истинско, действително нещо в живота. Тя се издига над разума, над интереса и обяснението. И все пак никъде не съм чел за друга епоха, когато любовта да е била тъй забравена, както днес. Никога любовта не е била тъй рязко канализирана, никога не е била тъй презирана, проверявана, налагана и възпрепятствувана. Полицайте казват: „По този път, Ерос!“ В резултат на всичко ние впрягаме нашите емоционални възможности в гонитбата за злато и слава. И в края на краищата, получили най-доброто в това отношение, просто издигаме над главите си позлатените образи на нашия успех и си оставаме изтощени роби с нерадостни сърца в карнавалното шествие на живота.

Обри Веър въздъхна, а сетне настъпи мълчание. Момичето го погледна изпод тайнствения мрак на очите си. Беше чела много книги, но Обри Веър бе първият литератор, когото познаваше, и тя го взе за гений — както често става с момичетата.

— Ние сме — продължи Обри Веър, съзнавайки благоприятното впечатление, което прави, — ние сме като фойерверки — мъртви, неподвижни вещи, докато не дойде онази определена искра; тогава... ако няма влага, спящата душа пламва с цялата си топлота и хубост. Това значи да живееш. Знаете ли, понякога си мисля, че бихме били по-щастливи, ако след това златно време умирахме като ефемеридите. Защото след това всичко започва да гние.

— А? — сепна се изведнъж глухата леля на госпожа Бейн. — Не ви чувам.

— Тъкмо щях да кажа — извика Обри Веър, променяйки посоката на своите мисли, — щях да кажа, че малко хора в Редхил биха се похвалили с такава хубава и обширна зелена морава като тази на госпожа Мортън.

— И други са го казвали — викна в отговор глухата леля на госпожа Бейн. — Има я, откакто си сложи новото чене.

Това прекъсване отклони за малко разговора. Обаче...

— Трябва да ви благодаря, господин Веър — отбеляза мургавото момиче, когато се разделяха следобеда, — задето ми предложихте толкова много неща за размишления.

От начина, по който тя каза това, Обри Веър долови, че не си е загубил времето напразно.

Тук би било необходимо перо по-изтънчено от моето, което да опише как от този ден в сърцето на Обри Веър се разгоря страст към госпожица Смит, която растеше като кратуната на пророк Йоан. Стана замислен, а през продължителното отсъствие на госпожица Смит дори раздразнителен. Госпожа Обри Веър усети промяната у него и я отдаде на един язвителен брой на „Съботен преглед“. Няма спор, че този вестник от време на време си позволява твърде много. Той препрочете статията „Избор на увлечения“ и подаде вестника на госпожица Смит. Колкото и да се струва невероятно на членовете на клуба „Ареопаг“, откъдето познаваме Обри Веър, той несъмнено разпали някаква страст у това тъмнооко, доста интелигентно и наистина рядко красиво момиче.

Говореше ѝ много за любовта и съдбата и всички онези вехти нещица, атрибути на второстепенния поет. Разговаряха за неговия гений. Преднамерено, макар и дискретно, той търсеше нейната компания и ѝ показа и прочете по-невинните от своите непубликувани сонети. За нас неговите байроновски черти бяха сладникави, но женската душа има своите собствени закони. Предполагам, че когато едно момиче не е глупаво, всеки литератор би имал огромно предимство пред другите, стига да не е проповедник, в изявата на своите сърдечни чувства.

Най-накрая настъпи оня ден през лятото, когато той я срещна сама, навярно случайно, на една тиха пътечка към Хорли. От двете страни се издигаха гъсти храсти, целите в орлови нокти, змийски грах и лопен.

Разговориха се приятелски за неговите поетични амбиции и тогава той ѝ прочете стиховете, публикувани по-късно в списание „Хобсън“: „Нежно завинаги, откакто те срещнах“. Беше ги написал предния ден; и макар според мен чувството в тях да е свършено банално, усеща се някаква изкупителна нотка на искреност, неприсъща за цялата поезия на Обри Веър.

Прочете ги доста сносно и докато декламираше с протегната ръка, отмерваща ритъма на стиха, в гласа му се надигна непресторено вълнение. „Винаги, скъпа моя, за теб“ — завърши той и вдигна поглед към лицето ѝ.

Преди да обърне глава, бе мислил главно за стихотворението и ефекта от него. Сега напълно го забрави. Ръцете ѝ се спускаха безпомощно пред нея, а пръстите ѝ бяха сплетени. Очите ѝ преливаха от нежност.

— Вашите стихове стигат до сърцето — каза тихо тя.

Живите ѝ черти имаха способността да изразяват най-тънките нюанси. Както я гледаше, изведнъж забрави за своята жена и положението си на второстепенен поет. Възможно е неговите класически черти също да са претърпели известна метаморфоза. За кратък миг — и този миг винаги щеше да остане в паметта му — съдбата го издигна над неговото малко, суетно същество до едно по-благородно състояние на простота. Листът със „Завинаги нежно“ излетя от ръката му. Всякакви съображения изчезнаха. Сякаш само едно нещо имаше значение.

— Обичам ви — каза ненадейно той.

В очите ѝ нахлу страх. Ръцете ѝ се сплетоха още по-силно и конвулсивно. Тя пребледня.

Сетне раздвижи устни, като да проговори, незабелязано приближавайки лице до неговото. В този момент и за двама им не съществуваха нищо друго освен тях самите. И двамата трепереха неудържимо. Тя прошепна:

— Вие ме обичате?

Обри Веър стоеше трескав и безмълвен и я гледаше в очите. Никога досега не бе виждал такава светлина. Чувствата му се завъртяха в лудешки танц. Беше безкрайно изплашен от постъпката си. Не можеше да каже нито дума повече. Само кимна.

— И това се случи на мен? — каза тя след малко, продължавайки да шепне със страхопочитание, а сетне: — О, любов моя, любов моя!

Чак тогава Обри Веър я притегли към себе си, страната ѝ докосна неговото рамо, а устните им се сляха.

Така достигна Обри Веър до най-същественния спомен в живота си. Този спомен отеква в неговите произведения до ден-днешен.

Един хлапак, който се катереше по дърветата малко по-нататък по пътеката, се учуди, като ги видя, а след това извърна поглед, пълен с презрение и ненавист. Без помисъл за сетнешната си съдба им обърна гръб, сигурен, че той поне никога не би стигнал до съвършено лишена от мъжественост постъпка да прегръща момичета. За зла

участ на клюкарките от Райгит срамът му за неговия пол бе твърде дълбок, за да бъде изказан с думи.

След един час Обри Веър се върна у дома си притихнал. Заедно с чая имаше кифлички с масло по негов вкус — госпожа Веър вече бе изяла своите. Имаше и хризантеми, повечето бели — цветята, които обичаше, — поставени в порцеланова ваза, която той често възхваляваше. Докато ядеше, жена му дойде зад него и го целуна.

— De ill Jummins — отбеляза тя и го целуна под ухото.

Тогава на Обри Веър му хрумна с изненадваща яснота, докато му целуваха ухото и с уста, пълна с кифличка, че животът е извънредно сложно нещо.

Лятото най-накрая премина към жътвено време и листата започнаха да капят. Беше вечер, топлите лъчи на залеза все още докосваха низината, ала по тревата лазеше синкава мъглица. В Райгит вече бяха запалили една-две лампи.

На половината на полегатия път, който опасва низината, има дървена скамейка, откъдето се открива чудесна гледка към червените вилички, пръснати по-надолу, и редицата сини хълмове зад тях. Тук седеше момичето със смуглото лице.

На коленете си държеше книга, но не я поглеждаше. Беше се навела напред, опряла брадичка на ръката. Гледаше полето под тъмнеещото небе с разтревожени очи.

Обри Веър се появи сред лещака и седна до нея. В ръка носеше половин дузина окапали листа.

Тя не промени положението си.

— Е? — каза тя.

— Бягство ли ще бъде? — попита той.

Обри Веър бе доста бледен. Напоследък спеше лошо, сънуваше експреса за континента, госпожа Обри Веър най-вероятно по петите им — винаги си я представяше как превръща трагедията във фарс, понесла със сълзи на очи допълнителни чифтове чорапи и тям подобни дреболии, забравени от него — и суматохата в Райгит и Редхил. Досега не му се бе случвало да бяга и пред очите му минаваха картини на

трудностите със собствениците на хотели. Госпожа Обри Веър навярно им бе телефонирала предварително. Появи му се и пророческото видение на следното заглавие във вечерния вестник: „МЛАДА ДАМА ОТВЛИЧА ВТОРОСТЕПЕНЕН ПОЕТ“. Затова гласът му трепна от възлнение, когато попита: „Бягство ли ще бъде?“

— Както искате — отвърна тя, все още без да го погледне.

— Бих искал да размислите как ще ви се отрази. Един мъж — започна бавно Обри Веър, вперил очи в листата в ръката си — печели известна победа в такива неща. Но за една жена това е пълен крах, обществен и морален.

— Не ме обичате — каза момичето в бяло.

— Но, скъпа моя! Помислете за себе си.

— Глупаво! — каза тя, преди да поеме дъх.

— Какво казахте?

— Нищо!

— Нима не можем да продължим срещите си, да се обичаме, без да правим скандали и да причиняваме болка? Нима...

— Това би било — прекъсна го госпожица Смит — нечувано ужасно.

— Този разговор е непоносим за мен. Животът е тъй заплетен, ние сме обвързани в такава паяжина от невидими нишки тук и там. Не мога да кажа кое е правилното. Трябва да размислите...

— Един истински мъж би скъсал тези нишки.

— Не е признак на мъжественост — каза Обри Веър с внезапната пламенност на моралист — да се вършат неправди. Моята любов...

— Бихме могли поне да умрем заедно, най-скъпи — каза тя.

— Господи! — възкликна Обри Веър. — Искам да кажа... ами жена ми?

— Досега не бяхте мислили за нея.

— Самоубийството — каза Обри Веър — съдържа малодушие, дезертьорство. Откровено казано, аз притежавам английския предразсъдък да не харесвам бягството, независимо какво е то.

Госпожица Смит едва доловимо се усмихна.

— Сега виждам ясно онова, което не бях забелязала. Моята и вашата любов са две различни неща.

— Възможно е да има разлика в половете — каза Обри Веър; и като усети неудачната си забележка, потъна в мълчание.

Известно време седяха, без да продумат. Двете светлинни в Райгит под тях се умножиха в редица от ярки точки, а над тях се появи звезда. Момичето започна да се смее, един почти безгласен, истеричен смях, който се отрази непоправимо на Обри Веър.

След малко тя стана.

— Ще се чудят къде съм — каза тя. — Май трябва да си ходя.

Той тръгна след нея.

— Значи, това е краят? — попита той с някаква любопитна смесица от облекчение и разяждащо угризение.

— Да, това е краят — отговори тя и се обърна.

Тутакси в душата на Обри Веър нахлу чувството на безкрайна загуба. Беше някакво съвсем непознато чувство. Тя бе на около двайсетина ярда пред него, когато той простена високо от непоносима тежест и изведнъж се затича след нея с разтворени ръце.

— Ани!... — извика той. — Ани! Говорих глупости! Ани, сега зная, че те обичам! Не мога без теб! Не бива така. Нищо не разбирам.

Тежестта бе ужасна.

— О, спри, Ани! — извика той с развълнуван глас; сълзи закапаха по лицето му.

Тя се обърна към него рязко и ръцете му се отпуснаха надолу. При вида на преbledнялото й лице изражението му се промени.

— Нищо не разбираш — каза тя. — Казах довиждане.

Тя го погледна; очевидно беше безкрайно разстроен, едва поемаше дъх и току-що бе спрял да плаче. Достойното му за презрение държание бе станало трогателно. Тя се приближи и като взе влажното му байроновско лице в дланите си, го зацелува.

— Довиждане, малко човече, което обичах — каза тя. — Довиждане, моя безразсъдна любов.

После, с нещо като смях или изхлипване, сама не знаеше кое, когато започна да го описва в своя роман, тя се обърна и забърза, излезе от пътеката, по която трябваше да поеме Обри Веър, за да стигне до кръстопътя.

Обри Веър остана там, където тя го нацелува, мислите му бяха също тъй пасивни, както и тялото му, докато бялата и рокля изчезна от погледа. Сетне въздъхна, без да иска — една голяма, изтощителна

въздишка, и вече опомнил се, тръгна към дома, замислено пристъпяйки през окапалата шума. Ужасно нещо са това емоциите!

— Харесват ли ти картофките, скъпи? — попита госпожа Обри Веър на вечеря. — Сама ги сготвих.

Обри Веър бавно се спусна от мъглявите, неосезаеми размишления до нивото на пържените картофи.

— Тези картофи — забеляза той след пауза, през която се бореше със спомена си. — Да. Тези картофи имат същия цвят като окапалите листа в лещака.

— Какъв изключителен поет си ми ти! — каза госпожа Обри Веър. — Опитай ги. Много хубави картофки са наистина.

[1] Causerie (фр.) — беседа; клюки. ↑

[2] Love all (англ.) — буквално: любете се всички; тук — термин в играта на тенис, който означава равен резултат. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.